

Rodzice jako pierwsi i najważniejsi wychowawcy

Wychowanie było, jest i będzie sztuką trudną. Składa się na nią posiadana wiedza, doświadczenie, bardzo ważny jest tzw. zdrowy rozsądek i intuicja. Wychowanie wymaga przede wszystkim dużo mądrej miłości ukierunkowanej na prawdziwe dobro dziecka.

Wychowawcza rola rodziców w dobie kryzysu jest szczególna. Podstawą wychowania, a zwłaszcza wychowania w rodzinie powinna być zawsze miłość. Miłość powoduje, że rodzice podejmują trud wychowania, biorą odpowiedzialność za życie drugiego człowieka, jego pełny i wszechstronny rozwój. Wychowanie musi opierać się na miłości, ale miłość ta nie może być „ślepa”, lecz wymagająca, ukierunkowana na prawdziwe dobro. Wychowanie jest procesem trwającym latami.

Rodzice dają dzieciom życie, są ich pierwszymi opiekunami i wychowawcami. Na tę szczególną więź nakłada się uświęconą tradycją norma nakazująca szanowanie rodziców, oddawanie czci ojcu i matce, bez żadnych odstępstw i wyjątków. O obowiązku tym przypomina IV. Przykazanie Boże: „Czcij ojca swego i matkę swoją” (*Pwt 5J6 Mt 7,10*). Są wyrocznią we wszystkich sprawach. Ukazują się im początkowo jako „bóstwo”, bo są od nich mądrzejsi, dzielniejsi i mocniejsi. Małemu dziecku wydaje się, że nie istnieje nic, czego nie wiedzą jego rodzice; nic czego nie mogą zrobić. Zdumiewa je zakres ich rozumienia, dokładność ich przepowiadania, mądrość ich słów.

Rodzice przez pierwsze lata są najczęściej jedynymi i najważniejszymi wychowawcami. Stwarzają najkorzystniejsze warunki do rozwoju w każdej ze sfer: biologicznej, emocjonalnej, społecznej i duchowej. Niemal od pierwszych dni życia dziecko przez rodziców poznaje, co jest dobre, co złe, co można, a czego nie

należy robić, stwarza sobie własny system wartości. Istotne jest, że tylko w rodzinie proces ten dokonuje się niemal przez 24 godziny na dobę, a oddziaływania wychowawcze są autentyczne, najczęściej nie zaplanowane, odbywają się w warunkach życia codziennego w różnych sytuacjach życiowych. Dziecko przez rodziców kształtuje swój system wartości moralnych i społecznych, który ma bardzo duże znaczenie w podejmowaniu wszelkich decyzji i wyborów, jest motorem wszelkich działań.

Od pierwszych miesięcy życia dziecka rodzice powinni pamiętać o tym, że jest ono małym człowiekiem i że od samego początku należy wyrabiać w nim takie cechy charakteru i takie przyzwyczajenia, jakie chcielibyśmy widzieć u niego, gdy dorośnie.

Rodzice są najważniejszymi osobami dla dzieci. Stanowią wzór i podstawę zachowania. To od rodziców w ogromnej mierze zależy jak będzie zachowywało się dziecko. Rodzice mają największy wpływ na poczucie własnej wartości dziecka.

Biorąc pod uwagę wychowanie dziecka nie można określić jednoznacznie, kto jest ważniejszy czy potrzebniejszy dziecku. Zarówno matka jak i ojciec mają do spełnienia wobec dzieci określone funkcje.

Od kobiecej roli matki oczekuje się ekspresji uczuć, serdeczności. Dziecko otoczone w domu ciepłem i miłością, od razu w progu życia odczuwa świat jako przyjazny. Ważnym zadaniem matki jest rozszerzenie w sposób umiejętny uczuć społecznych dziecka na inne osoby i grupy.

Również doniosłą rolę w wychowaniu dzieci ma ojciec. Oprócz roli żywiciela spełnia on również rolę opiekuna i wychowawcy. Miłość ojca do dziecka różni się trochę od miłości macierzyńskiej. Ojciec kocha w swym dziecku przede wszystkim te cechy, które są zgodne z wymaganiami jakie stawia dziecku oraz te, które czynią dziecko sposobnym do pokonywania przyszłych trudności życiowych.

Bardzo ważną kwestią jest to, że ojciec modeluje wzór mężczyzny. Dla syna jest on podstawą do kierowania własnym rozwojem jako mężczyzny. Natomiast dla córki stanowi model kształtujący wyobrażenie o kolegach i często o przyszłym mężu.

Rola ojca i matki w rodzinie w coraz mniejszym stopniu wiąże się z zakresem władzy czy rodzajem zadań a coraz bardziej ze sposobami ich wykonywania. Każdy ojciec i każda matka mają jakieś wyobrażenia i pragnienia odnośnie dziecka. Zgodnie z tymi wyobrażeniami i pragnieniami stawiają oni dziecku określone wymagania, zakazy, nakazy, oddziałują na nie za pomocą perswazji bądź stosując nagrody i kary. Wiąże się to ściśle z autorytetem rodziców, który w procesie wychowania decyduje nierzadko o podatności dzieci na oddziaływanie wychowawcze, o przebiegu i wynikach tego procesu.

Harmonijny rozwój osobowości dziecka wiąże się nie tylko z obecnością i opiekuńczą aktywnością każdego z rodziców, ale także ze zgodnością ich tendencji i działań wychowawczych. Stosunki jakie panują między rodzicami są bardzo ważne dla rozwoju dziecka. To czy rodzice się akceptują i czy są sobie wzajemnie życzliwi wpływa bardzo na stan psychiczny wychowanka. Rodzice nie zdają sobie często sprawy, że nawet niewielkie konflikty między nimi godzą w ich rodzicielski autorytet i są źródłem niekonsekwencji w kierowaniu i wychowaniu dziecka.

Bardzo ważnym czynnikiem, który decyduje o efektach wychowania jest więź rodziców z dzieckiem. Miłość, która jest fundamentem wszelkich relacji rodzic-dziecko zapewnia, że normy, wartości, postawy i zachowania przyjmowane są w sposób naturalny, z dużą ufnością i otwartością. Jakość i siła uczuć mają z całą pewnością wpływ na skuteczność oddziaływań wychowawczych.

Dziecko nie rodzi się ani dobre, ani złe, ani grzeczne, posłuszne, pilne, ani też uparte, leniwe, samolubne itp. Staje się z biegiem lat takie lub inne, duży wpływ mają tu warunki życia i wychowania.

W dzisiejszych czasach rodzice nie poświęcają dzieciom zbyt dużo czasu. Coraz rzadziej widzą rodziców w takich sytuacjach życiowych, w których mogłyby się czegoś nauczyć. Kiedyś dzieci wspólnie z rodzicami przygotowywały posiłki, pomagały w drobnych pracach. Obecnie coraz częściej rodzice i dzieci mijają się i bardzo rzadko są ze sobą, nie rozmawiają. Chodzi o to, aby rozmawiać na różne tematy, pytać, poznawać swoje dziecko. Wtedy, kiedy będzie się działo coś niedobrego, możemy być pewni, że zwróci się do nas o pomoc. Dzieci potrafią bezbłędnie wyczuć nastrój emocjonalny ważnych dla siebie osób, wyczuwają w jakim są psychicznym stanie. Rodzice są przykładem dla dzieci, chcemy, żeby dzieci brały z nas przykład, tylko nieraz jesteśmy zadowoleni, bo okazuje się, że to nie my tego uczyliśmy.

Rodzina stanowi najlepsze środowisko, w którym może rozwijać się człowiek, tylko ona jest w stanie zaspokoić nie tylko potrzeby fizyczne, ale i potrzeby wyższe jak: akceptacja, bezpieczeństwo, miłość. Żadna instytucja nie jest w stanie sprostać tym wymogom, nie zapewnia stałości więzi.

Opracowała: mgr Anna Kowal-Słoboda

Bibliografia:

S. Kawula, J. Brągiel, A. W. Janke, *Pedagogika rodziny*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2000.

W. Mlonka, *Rodzina: jej funkcje, zadania, przemiany*, www publikacje.edu.pl

"Problemy opiekuńczo - wychowawcze", Czasopismo - miesięcznik 1994 r., nr 9